

znanstvenega dela podal uvod in obenem tudi program dela naše učiteljske ograničaje za prihodnjo jesen. Naj podamo tu nekoliko glavnih misli:

Sodi se splošno, da učiteljstvu ni treba prevelike izobrazbe. Dovolj je, da ve toliko, kolikor rabi v šoli. Tudi je razširjeno mnenje, da mora dati višjo izobrazbo edino-le latinska šola.

Vsakdo je prepričan o važnosti ljudske šole. Tu postavlja učitelj temelje izobrazbe tudi prihodnjih učenjakov, tedaj mora tudi imeti nekaj dušnega kapitala, in če mu ga ne da šola v zadostni meri, si ga mora ustvariti sam z lastnimi študijem. Potrebo samoizobrazbe priznavamo tudi s tem, da se shajamo v lastnih družtvih, katerih največji namen je samoizobrazba učitelja samega. Ali samoizobrazba nima uspeha, če se ne goji sistematično ali po gotovem načrtu. In to je nekako znanstveno delo, ki dvigne učitelja preko onega predpisane kroga, ki mu ga nalagata vest in paragrafi. Pri tem ga vodi seveda nesebični smotri, a ima tudi lahko gnotne koristi. Če imamo idealne smotre pred seboj, nam je največja korist ta, da občutimo neko notranje zadovoljstvo takrat, ko smo premagali vse ovire. Ta nagon umstvenega dela najdemo pri posameznikih v najrazličnejših merah. Marsikdo odneha že v prvem začetku, ker vidi pred seboj edino-le neuspeh. Temu je največ kriva nezadostna priprava (šola), kjer se povsem zanemarljivo samostojnost opazovanja. Lahko pa je tudi krivda v tem, da si ni izbral vsakdo pravega torišča za svoje delo. Zato je treba izbirati po srcu.

Znanstveno delo je vztrajno in koncentrirano opazovanje predmetov, ki jim posvečujemo svojo pozornost. S tem si krepimo voljo in razum. Mi jo iščemo, ker hočemo spraviti z delom vsako dejstvo v okrožje znanstvenega sveta.

Na ta način postane vsak posameznik delavec pri zgradbi velikega kulturnega svetišča. To rodi samozavest, pogum, neustrašenost, a tudi skromnost. Postanemo možato-skromen, ker čim več delam, tem bolj spoznam, kako malo sem storil in v tem najdem merilo tudi zato, kar so drugi storili. To je morda ena izmed najlepših potez značaja izobraženih ljudi (resnično izobraženih).

Tega ne moremo seveda zahtevati od učitelja, ker nima ne časa, ne denarja, da bi se nemoteno oprijel takega dela. Zadovoljiti se moramo z dosegljivim in se lotiti tega, kar nam dovoljujejo življenjske razmere in naša sposobnost. Ni toliko važno, kaj delamo, ampak da delamo.

Ako govorimo o samoizobrazbi, ne mislimo, da bi bilo izobraževanje omejeno na samo eno osebo ali da bi bilo znanstveno zanimanje po osehah. Ne! Nastopamo skupno, ne da bi pri tem grešili proti posameznikom. Ločiti bi se morali po strokah ali skupinah.

Pri takem delu bi se morali zavedati:

1. načina (znanstvene metode),
2. kritike.

Metoda je pot, ki me najprej privede do smotra. Kritika pa je pretresovanje gotovih faktov. Tedaj nam je duševno imetje pomnoževati in urejevati. Po takem znanstvenem delu postanemo duševno zmogljivejši. In za nas je posebno važno, da ne okostenimo (odrevenimo), zakaj le tako ostanemo dlje časa duševno mladi. Vsak drugi je ali pedant ali pa klepetec brez duše. Presojevati moremo vsekdar o vsaki stvari in družabnem pojavu prav in tako si ustvarimo samostojno svetovno naziranje. Seveda se pri tem ne smemo specializirati, ker se nam s tem rado skvari duševno ravnotežje, kar se ne sme zgoditi njemu, ki ima mladino v rokah. Mi ostanemo tedaj le znanstveni diletanti v dobrem pomenu besede ali drugače: ljubitelji znanstva. Na ta način postanemo boljši vzgojevalci.

Začeti moramo s svojim delom tam, kjer se najlažje izvrši. Naše narodno življenje ima še mnogo vrzeli, ki čakajo delavnih rok.

Če zbiramo razno gradivo, ki ga nam nudita Trst in okolica, storimo s tem veliko uslugo sebi in znanstvu. Pravimo, da poznamo svojo ožjo domovino, a to je le čustveno poznavanje, ki nas lahko vara. Treba je, da kritično opazujemo in da napravimo statistiko, ki nam edina pokaže realno sliko domovine brez fantastičnih barv in odsevov čustva.

Dva načrta sta, ki si jih je predavatelj zamislil, in sicer:

1. a) Opazovanje duševnega stanja otrok.
- b) Kako vpliva n. pr. stan, poklic staršev in domače razmere na sposobnosti učencev itd.
2. Načrt sega na polje narodopisja (etnografije):

- a) Antropološki študij našega človeka.
- b) Študij jezika. (Vsaka vas ima jezikovne posebnosti v svojem narečju).
- c) Študij stanovališča (imena njiv, hribov, travnikov, potokov itd.).

č) Domača hiša in obleka (narodna noša itd.).

d) Razna juridična vprašanja in kombinacije.

e) Psihična etnografija (o Bogu, o vražah itd.).

f) Folklor (kaj se poje in pripoveduje med narodom?).

S tem konča predavatelj svoje lepo predavanje, in tov. predsednik se mu najtopleje zahvali ter omenja, da bi imel učitelj še eno veliko korist od takega dela, in sicer: Tako bi se jako uspešno gojil stik med domom in šolo.

Zatem poroča o odgovoru predsednika »Pol. društva Edinost« g. dr. Wilfana na našo zadnjo resolucijo, ki je bila sprejeta na prejšnjem zborovanju in ki se peča z razmerami na c. kr. šolah, z obrtno šolo, z gimnazijo itd.

Dalje konstatira, da se je vršila v mestnem svetu pri obravnavanju proračuna za leto 1914. jako živahna razprava o šolstvu sploh. Omenja, da se zviša število definitivnih mest na okoliških šolah in da bodo celoletni suplenti plačani tudi za počitnice. Poroča, da sta podprla našo akcijo pri mestnem magistratu posebno svetnika g. dr. Wilfan in tov. St. Ferluga, za kar jima izreka toplo zahvalo vsega učiteljstva.

Tudi socialista svet. Doff-Sotta sta se energično zavzemala za izboljšanje tržaškega šolstva.

Vršili so se razni roditejski sestanki, in sicer eden v Škedenju (predav. Kleinmayr) in dva v Barkovljah (predav. t. Bukovec). Na zborovanje »Istrskega uč. dr.« smo poslali svoje delegate, ki so stavili znan predlog o medsebojnih stikih sosednjih društev. Tako storimo tudi z bližnjim »Učit. društvom za Sežanski okraj«.

Izvolijo se delegati in namestniki za zborovanje Zaveze v Pulju, in sicer: Del. tov. Kosovel Rafael, mestni učitelj, tov. Marija Čokova, mestna učiteljica. Namest. delegata tov. Karel Gruntar, mestni učitelj in tov. Amalija Čokova. Sprejme se brez ugovora poslovnik za šolske knjižnice. Končno poroča tov. predsednik, da je prejel tri predloge, ki se pa bodo zaradi važnosti obravnavali na prihodnjem jesenskem zborovanju. Vošči-tovarišem in tovarišicam vesele počitnice in zaključni zborovanje. S.

Književnost.

»Zvonček« objavlja v 7. številki letošnjega letnika to-le izbrano vsebino: 1. Fr. Rojec: Visoki gost. Mladinska dvo-dejanka. (Dalje.) 2. Borisov: Dober nav-svet. 3. Fr. Rojec: Deček ob studencu. Pesem. 4. Borisov: Na gostiji. Pesem. 5. Lad. O.: † Vladimir Ilešič. V spomin mlademu trpinu. (S podobo.) 6. Ivo Trošt: Pes Lovi in gosi. 7. Deklica pod drevesom. Podoba. 8. Fr. Ločniškar: Te rože! Pe-sem. 9. Božidar Borko: Slovo pomladi. Pesem. 10. Davorinov: Spoznanje. 11. F. K.: Prijatelj. (S podobo.) 12. Slovan Slovanov: Tone. 13. Davorinov: Pravljica o zlati kroni. Pesem. 14. Tinče Ravljen: Pomlad se poslavlja. Pesem. 15. Bo-řivoj: Vetrč. Pesem. 16. Pouk in zabava: Mladi risar. — Rešitev in rešilci. — Ugan-ka v uri. — Pretkanost vrbcev. — Vi-soka redka starost. — Kje največ delajo? — Kako se množe muhe. — Kotiček go-spoda Doropoljskega.

Učiteljski konvikt.

Letnina: Fran Potokar, nadučitelj v Dragatušu 4 K (za l. 1913. in 1914); Janko Fürst, učitelj v Negovi; Rudolf Horvat, nadučitelj v Trnovem; Fortunat Lampret, učiteljica v Trnovem; Bibijana Bizail, učiteljica v Trnovem.

Dar. G. dr. Josip Lavrenčič, odvetniški kandidat v Ljubljani, 3 K. Hvala!

Prošnja. P. n. gg. šolske voditelje in voditeljice večrazrednih šol prosimo, da pobero letnino pri učiteljstvu dotične šole; lepa prilika za pobiranje letnine so tudi zborovanja okrajnih učiteljskih društev in okrajne učiteljske konference. Tovariši in tovarišice, ganite se in položite vsak 2 kroni na oltar učiteljskega konvikta!

»Moja setev«. Zbrani mladinski spisi. Spisal Ivo Trošt. Prvi zvezek. V Ljubljani leta 1914. Last in založba »Društva za zgradbo učiteljskega konvikta«. Natisnila »Učiteljska tiskarna«. Cena vezani knjigi 1 krono. Vsebine: Oživila resnica. Povest, ki vsebuje te-le oddelke: 1. Junastvo. 2. Čuden človek. 3. Z nagrado in brez nagrade. 4. Greh in krepst. 5. Denar in usluga. 6. Kdo je na boljem? 7. Napreje, napreje — do sreče! 8. Sreča. Dodatek. — Vsa povest je zelo zanimiva. Prepričani smo, da bo mladina rada se-gala po tej knjigi; zato jo prav toplo pri-poročamo za šolske knjižnice.

Kranjske vesti.

† ANDREJ KMET.

Umrli je v Kranju dne 3. t. m. po-poldne vpokojeni nadučitelj tovariš Andrej Kmet. Rojen je bil v Naklem leta 1853. Ljudsko šolo in spodnjo gimnazijo je po-hajal v Kranju, učiteljske pa v Ljubljani. Učiteljeval je v Voklem, Tržiču in Cer-kljah. Bil je orjaške postave in je slovel, dokler ga ni obiskala zavrtna bolezen, kot izboren basist. V službi je bil vseskozi vreden in natančen, kot nadučitelj pa je bil blag in kolegialen. Za vzgojo in preskrbo obeh sinov in hčere je žrtvoval zadnji vinar. Izredno se je zanimal za vsa šolska in učiteljska vprašanja. Učiteljstvo ga je povnovno volilo kot svojega zaupnika v c. kr. okrajni šolski svet. Učiteljsko dru-štvo kranjskega okraja, ki mu je bil rajni vesčasni društvenik in dolgoletni odbor-nik, mu je v znak spoštovanja in zaslug podelilo ob vstopu v penzijo častno član-stvo. Po napornem učiteljskem življenju počivaj, dragi Andrej, v domači gomili v miru in pokoju! Čast tvojemu spominu!

—r— Iz Loža nam pišejo: Dne 2. julija t. l. se je odkril na tukajšnjem po-kopališču nagrobni spomenik prerano in tragično umrli tovarišici Francici Valenči-čevi, bivši učiteljici v Starem trgu. Spo-menik so sicer postavili sorodniki. A naš tovariški čut do pokojnice je veleva, da smo se radi odzvali pozivu okrajnega učiteljskega društva in se udeležili od-kritja v prav častnem številu. To bi bilo gotov še naraslo, da ni pristostovalo učiteljstvo iz krajev ob železnici prevoz-nemu vlaku umrle cesarske dvojice. Za-držan je bil tudi predsednik tov. Punčuh. Navzoče je bilo starotško učiteljstvo s šolsko mladino z zastavo na čelu, učiteljsko iz Igavasi, Gor. Jezera, Blok. Sv. Trojice in Grahovega polnoštevilno. To-variš Urbančič je po kratkem, jednatem govoru odkril spomenik, ad hoc sestav-ljeni pevski zbor pa je zapel »Blagor mu«. Po preprostem kosilu smo se razšli z za-vestjo, da smo storili svojo dolžnost. Ti pa, tovarišica, počivaj v miru, ki ga tu nisi mogla najti!

—r— Zahvala. Povodom odkritja na-grobnega spomenika naši nepozabni Fran-cici Valenčič, bivši učiteljici v Starem trgu, si štejemo v dolžnost izreči č. g. žup-niku Kromarju za darovano sv. mašo, vелеcenjenemu učiteljstvu za obilo udele-žbo, g. Urbančiču za lep govor, pevskemu zboru za žalostinko ter vsem drugim udeležencem najpriščnejše zahvalo. Bog plačaj! — Žalujoči sorodniki.

—r— Počtniški tečaj Slov. Šol. Ma-tice v Ljubljani od 31. avgusta do všte-tega 12. septembra 1914. l. je zagotov-ljen. Zglasilo se je zadostno število sluš-ateljev in slušateljic; vendar pa je mogo-ča še nadaljna prigrisitev udeležencev. V to svrhu je vpsolati predsedniku Sloven-ske šolske Maticе, gospodu ravnatelju Schreinerju v Mariboru, udeležnino 20 K. Da se omogoči tudi gg. abiturientom in gospodičnam abiturientkam udeležbo, je sklenil pripravljalni odbor, da plačajo ti le 5 K udeležnine. Poseben odbor bo skrbel tudi za primerna stanovanja udeležencev tečaja. Priglašeni slušatelji dobe v krat-kem urnik in vse podrobnosti o zanimi-vem tečaju. — Slov. Šol. Matica.

—r— Ljudsko šolstvo. Na mesto obo-lele učiteljice Gizele Tavčarjeve je imeno-vana za supletinjo v Domžalah bivša supletinja v Jaršah Katarina Košišova. Na mesto obolele učiteljice Pavle Vilhar-jeve je imenovana za supletinjo v Kalu bivša proviz. učiteljica Viktorija Zagor-janova v Gabrijah.

—r— Nova osemrazrednica v Tržiču na Gorenjskem. V četrtek preteklega tedna se je sešla komisija sklicana od c. kr. okrajnega šolskega sveta v Kranju, da se dogovori končno o zgradbi nove šole. Okrajni glavar je pojasnil stališče glede nove šole. Razločno je povedal, da sta prednji nemški občinski odbor tržički in krajni šolski svet zaprosila osemraz-rednico in zgradbo novega šolskega po-slopja. Ker se je agitiralo s tem, da naj se stara šola vzdigne za eno nadstropje, je g. glavar temu odločno oporekal, češ, da se to ne bo dovolilo in bi tozadevni stroški znašali 100.000 K, kar se uvidi iz proračuna, ki ga je dal napraviti prejšnji župan. Pri teh stroških bi ne bilo drugega nego staro skrpucalo. Po raznih intrigantih in hujskačih zapeljani Lomlja-ni so slednjič iz dokazov g. glavarja uvi-deli, da je zanje mnogo boljše pristopati za tržičko šolo, nego imeti dve novi eno-razrednici. Soglasno so se vsi izjavili za novo šolo. Tudi zastopniki vasi Bistrice, ki je že všolana v Tržiču, so se izjavili soglasno za novo šolo. Na predlog g. no-tarja se je za tržički občinski odbor vršilo poimensko glasovanje. Vsi navzoči občin-ski odborniki so glasovali za novo šolo. Celo zastopnik Nemcev, ki je pobiral gla-sove zoper slovensko šolo, je glasoval z da. V imenu krajnega šolskega sveta je

predsednik Potokar izrazil željo, naj se vse nepotrebno pri novi šoli opusti ter pazi, da bodo stroški kar najnižji. Zgradba se razpiše v nekaj tednih in se prične z delom še letos.

—r— Šola za vojaško godbo name-ravajo napraviti v Novem mestu, pozneje pa v Ljubljani in Postojni. Šola v Novem mestu bo sprejela začetka 26 mladeničev, ki se bodo zavezali, da bodo izučeni vstopili v vojaško godbo.

—r— Mestni dekliški licej v Ljublja-ni dobi napis »Cesarja Franca Jožefa I. mestni dekliški licej«.

—r— Mestni dekliški licej v Ljub-ljani. Vpisovanje v dekliški licej bo v pon-deljek, 13. julija, od 4. do 6. popoldne, sprejemni izpit 14. julija ob 8. zjutraj. Je-seni se bo vpisovalo 16. septembra.

—r— Iz učiteljske službe. Za ravnatelja na c. kr. rudniški deški ljudski šoli v Idriji je imenovan dosedanji tamošnji učitelj in c. kr. okr. šol. nadzornik v Ko-čevju Josip Novak, za začasnega šolskega voditelja na isti šoli pa učitelj Rafael Go-stiša. V višje plačilne razrede so pomak-njeni: ravnatelj Josip Novak v I., šolski voditelj Rafael Gostiša v II. in učiteljica Marija Pleskovič-Črček v III. razred. Za stalno učiteljico je imenovana Loti pl. Ko-schinova. Na mesto obolelega nadučitelja Jožefa Cepudra je imenovana za suplen-tinjo na 3. mestni deški ljudski šoli Ama-lija Cepudrova in na mesto obolelega učitelja Jožefa Ambrožič je imenovana za supletinjo na 1. deški ljudski šoli Ana Likozarjeva.

—r— Razpisana služba. Na štiriraz-redni ljudski šoli v Šmartnem pri Litiji je razpisana učiteljska služba. Pravilno o-premljene prošnje je predložiti predpisa-nim potom do 1. avgusta 1914.

Štajerske vesti.

—š— Koncert »Savinjskega učit. dru-štva. Za koncert »Sav. učit. društva« na Vranskem dne 28. junija je postavila tvrdka M. Ropas v Celju izboren klavir popolnoma brezplačno. Izdelke imenova-ne domače tvrdke, ki lahko tekmujejo z vsemi inozemskimi, prav toplo priporo-čamo slovenskemu učiteljstvu.

—š— Dne 6. julija 1914 je umrl za težko boleznijo gospod Mihelič Jožef, nadučitelj pri Sv. Juriju ob Ščavnici. Bla-gemu nadučitelju blag spomin. R. i. p.!

—š— Društvo »Selbsthilfe der Leh-rerschaft Trautmanns«. Društveni odbor naznanja: Član nadučitelj Fric Reichen-pfader je 24. aprila t. l. umrl. To je 123. smrtni slučaj v tekočem letu 4. — Po-smrtni znesek po 2 K naj se čimprej vpla-ča, ravnatoko še morebitni zastanki za 121. in 122. smrtni slučaj.

—š— Na slovenski gimnaziji v Celju (»nemško-slovenski samostojni gimnazij-ski razredi«) se je končalo šolsko leto v soboto 4. julija. Na zavodu je podučevalo letos deset rednih in dva pomožna učitelja. Koncem šolskega leta je bilo na za-vodu 199 dijakov in 4 deklice; od dijakov je dovršilo razred z odliko 32, z dobrim uspehom 149 dijakov; pet jih je padlo, 13 jih ima pomavljalni izpit. Od dijakov jih je bilo 181 iz Štajerskega (med njimi 52 iz Celja in okolice); po maternem jeziku so bili vsi Slovenci. Za podpora revnim dijakom na zavodu sta skrbeli dve dru-štvi: Podporno društvo, ki je imelo do-hodkov 1062 K 40 v in izdatkov 1016 K 09 vin. ter Dijaška kuhinja. Ta je dajala 68 dijakom slovenske gimnazije na teden 198 obedov. Učiteljskemu zboru moramo dati lepo izpričevalo, da se ni vestno brig-al samo za pouk, temveč tudi za socialne razmere dijaštva. Pregledala so se vsa stanovanja, dijakom se je dajalo, oziroma preskrbelo zadostno hrano in v premnogih slučajih tudi obleko in knjige. Obisk na tem vzornem zavodu je od leta do leta večji — samo to dejstvo že govori jasno dovolj, kako potrebno je razširjenje v vi-šjo gimnazijo in kako hudo tlačijo zavod sedanji nezadostni prostori. V soboto so se vršili sprejemni izpiti za prvi razred; izpit je prebilo 35 dijakov.

—š— Učitelj utonil. Preteklo soboto je učitelj Franc Kuhar utonil pri kopanju v Dravi nad Mariborom.

—š— 70letnico svojega rojstva je praznoval dvorni svetnik Pet. Končnik v Gradcu. Bil je tudi na Kranjskem od leta 1900. do 1903. deželni šolski nadzornik.

—š— Iz Slovenske Bistrice. V četrtek, 25. junija, so napravile učenke 3. raz-reda tukajšnje ljudske šole pod vodstvom učiteljice Feiglove izlet v Celje. Deklice so si ogledali pri tem tudi stari grad nad Celjem in cinkarno v Gaberju pri Celju.

—š— Gospod Anton Kolenc, trgovec v Celju, je za tukajšnjo šolsko mladino podaril večji znesek, za kar se v imenu učencev podpisana zahvaljujeta. Luče, dne 25. junija 1914. Fr. Zemljčič, nadučitelj; Franc Grabner, načelnik.